

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.020/2019/ 4. szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Pap Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek - a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Stanka István) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2018. november 8. napján kelt 15.G.21.938/2017/21. számú ítélete ellen a felperes 22. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

A felperes eljárás felfüggesztése iránti kérelmét elutasítja.

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 60 000 (hatvanezer) Ft másodfokú perköltséget, továbbá a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 155 011 (százötvenötezer-tizenegy) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(B.) Zrt.** (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. március 20. napján hitelszerződés elnevezéssel deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással egy Suzuki (J) Swift típusú gépjármű vételárának a finanszírozására, amely alapján az alperes 2 196 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek. A szerződés 6. pontja szerint a szerződés változó kamatozása, CHF alapú, változó futamidejű, a BB Nyrt. bázisárfolyama a BB Nyrt. számlakonverziós vételi árfolyam, a BB Nyrt. aktuális árfolyama a BB Nyrt. számlakonverziós eladási árfolyam. A felek a szerződésben meghatározták az induló ügyleti kamatláb értékét (7,54 %), a maximális futamidőt (132 hónap), a havonta esedékes törlesztő részlet összegét (26 116 Ft), valamint a törlesztő részletek számát (120 hónap).

A 7. pontban rögzítették: „Deviza alapú finanszírozás esetén a törlesztő részletek forintban fizetendő összege a devizanem árfolyam és kamat alakulásától függően változhat. Ennek jelentős kockázata abban rejlik, hogy a forint leértékelődése nemcsak az esedékes törlesztő részletek növekedését eredményezheti, de a teljes hátralévő tőketartozást is növeli.

A Hitelszerződés lejárat előtti megszűnése vagy módosulása esetén a teljes hátralévő tőketartozást érintő árfolyam-különbözet egy összegben esedékessé válik. Az Adós kijelenti, hogy tudatában van a deviza alapú finanszírozás fokozott kockázatának, s vállalja ennek következményeit".

A 9. pontban megjelölték a THM induló mértékét (8,42 %), a 12. pont szerint pedig megállapodtak abban, hogy a szerződésben és az annak mellékleteiben nem szabályozott feltételekben az alperes üzletszabályzata az irányadó. A felperes az ugyanezen pontba foglalt nyilatkozatával kijelentette, hogy a szerződés aláírásával az üzletszabályzatot átvette, megismerte, és az abban foglaltakat magára nézve kötelezőnek ismeri el.

Az alperes Pénzkölcsön nyújtására és pénzügyi lízingre vonatkozó üzletszabályzatának (továbbiakban: Üsz.) a deviza alapú szerződésekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó 18.3.2. pontja szabályozza az árfolyam-különbözet elszámolásának módját, a 18.3.4. pont pedig a szerződés 7. pontjának árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezésével megegyező tartalmú.

A 20. pont szerint az alperes a 19. pontban megjelölt feltételek teljesítésétől számított 3 banki munkanapon belül vállalta a kölcsön folyósítását.

A felek a szerződést 2012. május 21. napján módosították, majd azt az alperes 2014. augusztus 26. napján azonnali hatállyal felmondta.

A felperes módosított keresetében (G.21.938/2017/13. szám) a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés ítélelathozatalig történő hatályossá nyilvánítását és annak megállapítását kérte, hogy az alperessel szemben 861 625 Ft tartozása áll fenn. Előadta, nem kapott az alperestől megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatot illetően, külön kockázatfeltáró nyilatkozatot tartalmazó dokumentumot nem írt alá, az alperes képviselőjét ellátó személy pedig kizárólag a jogügylet előnyeit ismertette. Álláspontja szerint erre tekintettel a szerződés a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. tv. (továbbiakban: Hpt.) 203. § (6) és (7) bekezdésébe, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (továbbiakban: 1959-es Ptk.) 209. § (3) bekezdésébe, 205. § (3) bekezdésébe, valamint a 2/2014. PJE határozatában foglaltakra ütközik, ezáltal semmis. Utalt arra, a megfelelő tájékoztatás hiánya miatt tévedésben volt a devizahitel kockázatát illetően. További érvénytelenségi okként jelölte meg, hogy a THM meghatározása nem felel meg a Hpt. 212. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak, mert a szerződés nem tartalmazza a THM számítása során figyelembe vett költségeket, díjakat. Érvelése szerint a kölcsönrel kapcsolatos díjakról és költségekről való teljes körű tájékoztatás hiányában a THM megtéveszti a fogyasztót, amennyiben pedig megtévesztő, úgy a fogyasztó hátrányára a fogyasztási kölcsönszerződésre előírt kógens szabályoktól eltér (5. sorszámu beadvány), ezért a szerződés a Hpt. 210. § (2) bekezdése és a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja alapján semmis. Kifejtette, a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja alapján is semmis, mivel nem tartalmazza devizában a szerződés tárgyát, továbbá azt a számítási módot sem, amely alapján a kölcsön összege devizában meghatározható lenne. A szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítása keretében általa elvégzett elszámolás szerint az alperes által folyósított 2 196 000 Ft kölcsönösszeg és annak évi 13 % kamata, összesen 3 371 170 Ft visszafizetésére köteles, s miután ez idáig 2 509 545 Ft-ot teljesített, az alperessel szemben fennálló tartozása e két összeg különbözete.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a kölcsönszerződés a felperes által hivatkozott bármely okból érvénytelen lenne. Hangsúlyozta, a kölcsönszerződés 7. pontja és az annak részét képező Üsz. 18.3.4. pontja a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének megfelelő kockázatfeltáró nyilatkozatnak minősül, az abban foglalt árfolyamkockázatról való tájékoztatás mindenben megfelel a Kúria 6/2013. és 2/2014. PJE határozataiban előírtaknak. Megítélése szerint a szerződés tárgya meghatározott, a kölcsönszerződés 4. pontja ugyanis forintban rögzíti a kölcsön

összegét, a 6. pont pedig azt, hogy a szerződés CHF alapú, s mivel a kölcsönszerződés illetve az Üsz. tartalmazza, hogy az elszámolás során milyen árfolyamokat kell figyelembe venni, a szerződés tárgyának meghatározása megfelel a 6/2013. számú PJE határozatban írtaknak. Vitatta az egyéb érvénytelenségi okok fennálltát is.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította, kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 100 000 Ft + áfa perköltséget, valamint az államnak 131 760 Ft eljárási illetéket. Határozatának indokolása szerint a felperes személyes meghallgatása során elismerte az Üsz. szerződés megkötésével egyidejűleg történő átvételét, ezért annak rendelkezései is a szerződés részét képezik. Alaptalannak találta az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiányára vonatkozó felperesi hivatkozást. Érvelése szerint ugyanis a tájékoztatás tényét alátámasztotta a perben meghallgatott tanú 1, tanú 2 és tanú 3 tanúk vallomása. Utalt arra, a 6/2013. PJE határozat III.3. pontjában rögzítettek szerint a tájékoztatás az árfolyamváltozás várható alakulására, maximális mértékére nem terjedhetett ki, és maga a felperes sem hivatkozott arra, hogy a kockázat korlátozott voltára történő tájékoztatásban részesült. Nem találta elfogadhatónak azt a felperesi érvelést sem, miszerint nem állt szándékában olyan szerződés megkötése, amely alapján a törlesztő részlet összege korlátlan mértékben növekedhet. Rámutatott, az 1959-es Ptk. 207. § (1) bekezdéséből következően a szerződési jogban az ún. nyilatkozati elv az irányadó, így a szerződés létrejötte és tartalma szempontjából annak van jelentősége, hogy a szerződésben foglalt nyilatkozat milyen tartalmú akaratot juttat kifejezésre, az írásba foglalt perbeli szerződés pedig a felperesnek azt az akaratnyilatkozatát rögzíti, miszerint vállalta az ügylet árfolyamkockázatát. Kifejtett álláspontja szerint az alperes által nyújtott tájékoztatás megfelel az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-51/17. számú ítéletében megfogalmazott követelményeknek is.

Alaptalannak ítélte a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított keresetet is. Az alperes ellenkérelmében kifejtettekre utalva megállapította, a THM meghatározása megfelel a 41/1997. (III. 05.) Korm. rendelet 2. számú mellékletében foglaltaknak, mivel a szerződés 8. pontja, valamint az Üsz. 17.3. pontja rögzíti a szerződéshez kapcsolódó díjak, költségek körét, amelyek mértéke a hirdetményben kerül feltüntetésre. Megítélése szerint téves a szerződés tárgya pontos meghatározásának hiányával kapcsolatos felperesi érvelés is.

Utalt a fentieken túl arra, a felperes módosított keresete nem felel meg a 2014. évi XL. tv. (DH2) tv. 37/A. §-ában foglalt feltételeknek. Alaptalannak találta továbbá az alperes javára szóló vételi jog kikötésére vonatkozó szerződési feltétel érvénytelenségével kapcsolatos felperesi álláspontot.

A felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet módosított keresete szerinti megváltoztatását kérte. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében olyan kereseteket is szerepeltet, amelyeket a per folyamán már nem tartott fenn (alaki hiba miatti érvénytelenség, szerződés befektetési jellege), kérte az ítéleti tényállásból ezen keresetek feltüntetésének mellőzését.

Tévesnek minősítette az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy az üzletszabályzat a szerződés részévé vált. Álláspontja szerint a meghallgatása során tett azon nyilatkozatából, hogy az üzletszabályzattal rendelkezik, nem következik az, hogy az üzletszabályzat tartalmát ismerte, és az abban foglaltakról tájékoztatást kapott, így az nem válhatott a szerződés részévé.

Ugyancsak tévesnek ítélte az árfolyamkockázatról való tájékoztatást illetően elfoglalt ítéleti álláspontot. Megítélése szerint sem az ő nyilatkozatából, sem pedig a tanúk vallomásából ilyen tartalmú következtetés nem vonható le. Hangsúlyozta, az elsőfokú eljárásban elmondta, az ügyintéző tájékoztatása szerint ahhoz, hogy a svájci frank árfolyama megváltozzon „világvége” kell lennie”, továbbá azt is, ebből azt a következtetést vonta le, a teljes futamidő alatt havi 24 000 Ft marad a törlesztő részlet összege. Ebből pedig érvelése szerint az következik, hogy a jogszabályban

előírt tájékoztatást nem kapta meg, ellenkező esetben ugyanis nem ilyen tartalmú nyilatkozatot tett volna. Hangsúlyozta, az elsőfokú bíróság megállapításával szemben tanú 1 vallomása is a tájékoztatás hiányát igazolja, abból ugyanis az tűnik ki, hogy a tájékoztatás kizárólag a szerződéstípus előnyeit hangsúlyozta.

Sérlemzte, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, miszerint a perbeli szerződés nem minősül teljes bizonyító erejű okiratnak, mivel a szerződésnek a nála lévő példányán kizárólag egy tanú aláírása szerepel.

Kifejtette, az, hogy ő maga nem tett lépést az üzletszabályzat megismerése érdekében, nem akadályozza annak, hogy az alperes felróható magatartására hivatkozzon az 1959-es Ptk. 4. § (4) bekezdésére figyelemmel.

Kiemelte, az alperes előzetes hitelbírálat nélkül kötötte meg a szerződést, utalt továbbá arra, hogy az alperes képviselői (tanú 2, tanú 3) nem rendelkeztek ismeretekkel ahhoz, hogy megfelelő tájékoztatást nyújthattak volna.

Hangsúlyozta, soha nem vitatta a szerződés létrejöttét, pusztán azt, hogy az nem az akaratának megfelelően jött létre, ezért érvénytelen.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az EUB C-51/17. számú ügyben hozott döntése követelményeinek a perbeli tájékoztatás nem felel meg, az ugyanis nem terjed ki a magyar fizetőeszköz súlyos leértékelődésének, és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatására.

Kifogásolta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a keresetének számszaki levezetése nem felel meg a DH2 tv. 37/A. §-a rendelkezéseinek. Részletesen kifejtette ezzel kapcsolatos álláspontját.

Sérlemzte, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött arról a kérelméről, amelyben az eljárás felfüggesztését kérte az EUB előtt C-38/17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig. E kérelmét változatlanul fenntartotta.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Fenntartotta és megismételte az elsőfokú eljárásban előterjesztett védekezését. Ellenezte az eljárás felfüggesztésére irányuló kérelem teljesítését.

Az eljárás felfüggesztése iránti kérelem és a fellebbezés alaptalan.

I.

Az ítéletábra mindenekelőtt rámutat arra, a felperes megalapozottan kifogásolja, hogy az elsőfokú bíróság nem bírálta el azt a kérelmét, amelyben az eljárás felfüggesztését kérte az EUB előtt C-38/17. szám alatt folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig. Ez azonban nem teszi szükségessé az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, mivel a kérelem a másodfokú eljárásban elbírálgatható, így az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak ezt a mulasztását pótolta, az eljárás felfüggesztése iránti kérelmet érdemben elbírált, azt az alább részletezettek figyelemmel alaptalannak ítélte.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 152. § (2) bekezdése alapján a bíróság a per tárgyalását felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma és Közigazgatási Kollégiuma a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK közös véleményében akként foglalt állást, „ha a bíróság arról szerez tudomást, hogy az előtte folyó perben bizonyított tények alapján felmerült jogkérdésben más polgári perben a jogviszony minősítése szempontjából azonos tényekre alapítottnak a Pp. 155/A.

§-a alapján előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeztek, és a bíróság úgy ítéli meg, hogy az EK-szerződés értelmezése vagy a közösségi intézmények jogi aktusainak érvényessége és értelmezése szükséges, mert ezektől függ az ügy érdemi eldöntése, úgy az Európai Bíróság döntésének közzétételéig a per tárgyalását a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján felfüggesztheti. Indokolatlan ugyanis a nemzeti bíróságok részéről azonos közösségi jogszabály értelmezésével kapcsolatosan azonos tényekre alapítottnak, azonos jogkérdés elbírálása iránt folyó perben további előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése". Ez esetben tehát a tárgyalás Pp. 152. § (2) bekezdése alapján történő felfüggesztését megalapozza az a tény, hogy olyan kérdésben, amelyben az elsőfokú bíróság maga is kezdeményezné az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását, már eljárás folyamatban van.

A fentiekből következően egy másik bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás során az Európai Unió Bírósága által hozandó döntés az alábbi konjunktív feltételek fennállása esetén minősülhet az adott bíróság előtt folyamatban lévő per előkérdésének:

- a két per tényállása a jogviszony minősítése szempontjából azonos;
- mindkét perben azonos jogkérdésben kell dönten;
- mindkét bíróság úgy ítéli meg, hogy az Európai Unióról szóló vagy az Európai Unió működéséről szóló szerződés ugyanazon rendelkezésének, avagy valamely uniós intézmény ugyanazon jogi aktusának értelmezése, illetve ez utóbbi érvényessége tárgyában az Európai Unió Bíróságának állásfoglalása szükséges, és
- az adott bíróság maga is kezdeményezné az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását.

Jelen ügyben a fenti feltételek maradéktalan fennállása nem állapítható meg, az ítéletábra ugyanis - az alább kifejtettek szerint - a jogvita elbírálásához nem tartja szükségesnek az EUB előzetes állásfoglalását.

Az EUB előtt C-38/17. szám alatt indult előzetes döntéshozatali eljárás tárgya annak a kérdésnek a megválaszolása, a 93/13. EGK irányelv értelmében követelmény-e az, hogy a deviza alapú hitelszerződések esetén a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a folyósítási deviza árfolyamot. Ennek a kérdésnek a megválaszolása azonban nem igényli az EUB döntésének a bevárását. A bankközi kölcsönös szerződések világviszonylatban érvényesülő jellemző vonása ugyanis, hogy a szerződés megkötése és a kölcsön összegének hitelező általi folyósítása nem egyidejűleg történik, a szerződéskötés többnyire napokkal megelőzi a kölcsön adós rendelkezésére bocsátását, főleg, ha a szerződés szerint a folyósítás feltétele - amint a perbeli szerződés esetén is -, hogy az adós előzőleg teljesítsen bizonyos előírásokat (pl. biztosítéki szerződések megkötése). Miután a devizák árfolyama napról napra változhat, tekintettel továbbá arra, hogy az árfolyamváltozás nem az egyes pénzintézetek döntésének a függvénye, deviza alapú szerződések esetén fogalmilag kizárt, hogy akár a szerződéskötést megelőzően, akár a szerződéskötéskor a pénzintézet előtt ismert legyen, miként fog alakulni a kirovó és a lerovó pénznem egymáshoz viszonyított árfolyama a kölcsön folyósításának időpontjában. Ez egyben azt jelenti, nem lehet elvárás, hogy a pénzintézet olyan körülményről adjon tájékoztatást a szerződéskötést megelőzően a leendő adós, amely ekkor még senki előtt nem ismert. Utal ezzel összefüggésben az ítéletábra arra, a kirovó és a lerovó pénznem egymáshoz viszonyított árfolyama ismeretének abból a szempontból van jelentősége, hogy a folyósítás - és nem a szerződéskötés - időpontjában irányadó árfolyam alapján a lerovó pénznemben meghatározott kölcsönösszeg átszámítható legyen a kirovó pénznemre, illetve a kirovó pénznemben meghatározott a lerovó pénznemre. Kiemeli az ítéletábra, a deviza alapú kölcsönös szerződés érvénytelenségének egyes kérdéseit ez idáig számos - a hazai bíróságokra nézve kötelező - jogegységi határozat (6/2013., 2/2014., 1/2016.) és az Európai Unió Bíróságának több ítélete (pl. C-126/17., C-51/17., C-227/18.) elemezte, de egyikben sem fogalmazódott meg olyan követelmény, miszerint a pénzügyi intézménynek a szerződéskötést megelőzően tájékoztatnia

kellene a fogyasztót a későbbiekben folyósításra kerülő kölcsön másik devizanemre való átszámításakor alkalmazandó árfolyam konkrét számszaki adatairól.

Minderre, valamint a szerződésnek a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjára alapított érvénytelenségi ok kapcsán alább kifejtendő álláspontjára tekintettel az ítéletábra nem látta indokát az eljárás felfüggesztésének.

II.

A felperes eredeti keresete a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítására irányult (Fővárosi Törvényszék P.22.646/2014.), amelyet számos érvénytelenségi okra és konkrétan megjelölt szerződési feltétel érvénytelenségére - köztük az alperes számára vételi jogot biztosító 10. pontban foglalt rendelkezés - alapított. A per során azonban keresetét módosította, keresetének jogalapját a 2018. május 29. napján tartott tárgyaláson (13. sorszámú jegyzőkönyv) konkretizálta az ítéletábra által a fentiekben rögzített tényállásban foglaltak szerint. A módosított és pontosított keresete már nem tartalmaz hivatkozást a kölcsönszerződés egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezései tisztességtelenségére, a törlesztő részletek összege és esedékessége feltüntetésének a hiányára, valamint - a fellebbezésben kifogásolt - alaki hibára illetve befektetési jellegre, továbbá a vételi jogra vonatkozó szerződési feltétel érvénytelenségére, ezért az ítéletábra az elsőfokú ítélet tényállásából e keresetek feltüntetését, valamint a jogi indokolásból az opciós joggal kapcsolatos kikötés érvénytelenségére vonatkozó ítéleti megállapításokat mellőzte.

III.

A jogvita elbírálása szempontjából nincs jelentősége annak az ítéleti megállapításnak, hogy a felperes keresete megfelel-e a DH2 tv. 37/A. §-ában írt követelményeknek. A hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések érvénytelenségével kapcsolatos igényérvényesítés tekintetében a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezéseket, rögzítve azokat a követelményeket, amelyeknek az érvénytelenségi keresetnek meg kell felelnie, míg a (2) bekezdés határozza meg azokat a jogkövetkezményeket, amelyek alkalmazására kerül sor, ha a fél a felhívás ellenére nem terjeszt elő az (1) bekezdésben írt feltételeknek megfelelő keresetet (keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása, per megszüntetése). A felperes keresete az elsőfokú bíróság álláspontjából is kitűnően a DH2 tv. 37. §-ában írtaknak megfelel, hiszen azt érdemben bírálta el. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság érvelésével szemben a DH2 tv. 37/A. §-a csak a bíróságra rója azt a kötelezettséget, hogy a DH2 tv-ben meghatározott szabályok szerint számoljon el, nevezetesen, hogy a felülvizsgált elszámolás adatait vegye figyelembe (BDT2016. 3539/II.). E rendelkezés alkalmazása azonban a perben megalapozott érvénytelenségi ok hiányában fel sem merül.

IV.

A felperesnek az a hivatkozása, hogy az Üsz. nem vált a szerződés részévé, alapvetően a szerződés létrejöttét érintő kérdés, hiszen a szerződés lényeges feltételeit részben az üzletszabályzatban rögzített általános szerződési feltételek tartalmazzák. A felperesnek nem volt ugyan a szerződés létre nem jöttére alapított keresete, nem volt azonban mellőzhető e hivatkozásának a vizsgálata, hiszen az, hogy megalapozottak-e az egyes érvénytelenségi hivatkozásai, attól függően állapítható meg, hogy az Üsz. a szerződés részévé vált-e.

A szerződési feltétel akkor minősül általános szerződési feltételnek, ha az egyik fél egyoldalúan több szerződés megkötése céljából a másik közreműködése nélkül határozza meg azt (1959-es Ptk. 205/A. § (1) bekezdés). A felperesnek az elsőfokú eljárásban tett, a szerződési feltételek egyedi megtárgyaltsága hiányával kapcsolatos érvelése az általános szerződési feltételnek minősítés

szempontjából bír jelentőséggel. Az alperes nem tette vitássá, hogy az Üsz. rendelkezései egyedileg nem kerültek megtárgyalásra, azok általános szerződési feltételnek minősülnek. Az 1959-es Ptk. 205/B. § (1) bekezdése értelmében az általános szerződési feltétel két feltétel teljesülése esetén válik a szerződés részévé: ha annak tartalma az általános szerződési feltétel alkalmazójával szerződő másik fél számára megismerhető, és a másik fél azt elfogadja. Az általános szerződési feltétel megismerhetővé tétele történhet úgy is, hogy azt a kidolgozója a szerződő fél rendelkezésére bocsátja, de akként is, hogy a közzétett feltételek megjelenési helyét megjelöli (GK. 37. számú állásfoglalás II.), az elfogadás pedig akár ráutaló magatartással is megvalósulhat. A felperes személyes meghallgatásakor - a fellebbezésében foglaltakkal szemben - egyértelmű nyilatkozatot tett arra nézve, hogy a kölcsönszerződéssel egyidejűleg az üzletszabályzatot átvette (15.G.21.938/2017/14. számú jegyzőkönyv 2. oldal negyedik bekezdés), ez pedig igazolja, hogy az alperes biztosította annak lehetőségét, hogy a felperes az üzletszabályzatot megismerje. Az általános szerződési feltételek tartalmáról illetve fontosságáról az alperesnek a felperest tájékoztatnia nem kellett. Külön tájékoztatási kötelezettség az általános szerződési feltételek kidolgozóját csak a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó általános rendelkezésektől lényegesen vagy valamely korábban a felek között alkalmazott kikötéstől eltérő általános szerződési feltétel esetén terheli (1959-es Ptk. 205/B. § (2) bekezdés), a felperes azonban ilyen konkrét általános szerződési feltételt nem jelölt meg.

A szerződés 12. pontba foglalt nyilatkozatával a felperes az üzletszabályzatot kifejezetten elfogadta. Miután a kölcsönszerződésen szereplő aláírást a magáénak ismerte el, az elfogadó nyilatkozat szempontjából - erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában - nincs annak jelentősége, hogy azt egyszerű magánokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza. Ugyanakkor az üzletszabályzat ráutaló magatartással is elfogadottnak minősül, hiszen a felperes nem jelezte, hogy az átvett üzletszabályzatot nem fogadja el.

A szerződések megkötése során a feleknek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kölcsönösen együttműködve, az adott helyzetben általában elvárható módon kell eljárniuk [1959-es Ptk. 4. § (1), (4) bekezdés]. A fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében a Kúria a fogyasztónak minősülő szerződő fél kapcsán is elvárható magatartásként fogalmazta meg, hogy a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot áttanulmányozza, szükség esetén az áttanulmányozásához határidőt kérjen, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, arra magyarázatot igényeljen, vagy adott esetben jogban jártas szakember közreműködését vegye igénybe. Azzal, hogy a felperes az üzletszabályzatot nem olvasta el, nem az elvárható magatartást tanúsította, ez azonban nem eredményezheti az 1959-es Ptk. 205/B. § (1) bekezdésében írt feltételek megállapíthatóságának hiányát. Miután pedig az üzletszabályzat a szerződés részévé vált, a szerződés egyedileg megtárgyalt kikötései és az üzletszabályzatba foglalt általános szerződési feltételek együtt alkotják a felek megállapodását, ezért a szerződés érvényessége egységesen valamennyi kikötés ismeretében bírálható el (BDT2014. 3107.I.).

V.

A felperes másodlagos fellebbezési kérelme - tartalmilag - az elsőfokú ítélet módosított keresete szerinti megváltoztatására irányult. Fellebbezése ugyan nem tartalmaz indokolást a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjára alapított érvénytelenséget elutasító ítéleti rendelkezést illetően, az azonban, hogy változatlanul kérte az eljárás felfüggesztését az EUB előtt C-38/17. számon indult előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig, arra utal, hogy fenntartja az erre való hivatkozását.

A felperes a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja szerinti érvénytelenségét arra alapította, hogy az nem tartalmazza a szerződés tárgyát, mivel a kölcsön összege devizában nem került a

szerződésben feltüntetésre, továbbá nem tartalmaz olyan számítási módot vagy képletet, amely alapján annak összege devizában meghatározható. Ez az érvelése azonban téves. A felek szerződése deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és törlesztésére pedig forintban kerül sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem a deviza, a lerovó pedig a forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg meghatározása során két módot választhatnak: az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összecszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forintösszeg kerül az adós részére átadásra) vagy azt a forintösszeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirótt tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013. Polgári jogegységi határozat III/1. pont).

A fentiekből következően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott összeg devizában meghatározva tételesen szerepeljen a szerződésben, hanem elégséges az is, ha az a szerződés rendelkezései alapján kiszámítható. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria a fentiekben már hivatkozott 1/2016. Polgári jogegységi határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti: a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelményeknek, ha az írásba foglalt szerződést - ideértve az annak megkötésekor részévé vált általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével.

Lényegét tekintve a fentiekkel egyezően foglalt állást az Európai Unió Bírósága a C-126/17. és a C-227/18. számú ítéleteiben. A Bíróság e határozataiban ugyanis egyebek között megállapította, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének (2) bekezdését és 5. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésekben előírt világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a devizaalapú kölcsönszerződés, amely a kölcsön devizában kifejezett összegét és a törlesztőrészletek nemzeti fizetőeszközben kifejezett összegét - mivel ezek a folyósítás, illetve a törlesztőrészletek esedékességének időpontjában érvényes árfolyamtól függnék - csak tájékoztató jelleggel említi meg, feltéve, hogy a kölcsönfelvevő rendelkezésére bocsátott teljes összeg és a törlesztő részletek összege egyértelműen meghatározható, és ezen összegek számítási mechanizmusa, valamint az alkalmazandó árfolyam átlátható módon ismertetésre kerül.

Ahhoz tehát, hogy a kölcsön összege meghatározott legyen, nem szükséges sem a folyósítás napjának dátumszerű megjelölése, sem az árfolyam szerződésben való rögzítése. A perbeli szerződés esetén a szerződés létrejötte és a kölcsön folyósítása nem egyidejűleg történt, a felek a folyósítást az Üsz. 19. pontjában megjelölt előfeltételek megvalósulásához köthették azzal, hogy az alperes ezeknek az előfeltételeknek a teljesülését követő 3 banki munkanapon belül köteles folyósítani a kölcsön összegét (Üsz. 20. pont). Ebből következően a szerződéskötéskor a felek előtt nem lehetett ismert sem a folyósítás időpontja, sem az akkor irányadó árfolyam, így ezek az adatok nyilvánvalóan nem is szerepelhettek a szerződésben. Az egyedi szerződés ugyanakkor egyértelműen rögzíti a kirovó pénznemet (CHF) és a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét, valamint hogy ez utóbbi svájci frankra történő átszámítása a **(B.)** Nyrt. bázis árfolyamán történik. A felperes nyilvánvalóan tudomást szerzett arról, hogy az alperes mely napon folyósította számára forintban a kölcsönt, ebből következően módja volt informálódni az e napon irányadó

átszámítási árfolyamról, és ennek alapján megállapítani a kölcsön CHF-ben nyilvántartott összegét, illetve ellenőrizni az alperes által elvégzett számítás helyességét.

Lényeges ezen túl, hogy a perbeli szerződés - az egyedi szerződésben rögzített bázis árfolyam és aktuális árfolyam meghatározásából kitűnően - vételi és eladási árfolyam alkalmazását írta elő. A 2014. évi XXXVIII. tv. (DH1 tv.) megdönthetetlen törvényi vélelmet állított fel a különmű deviza árfolyamok egyedileg meg nem tárgyalt illetve általános szerződési feltételkénti kikötésének és alkalmazásának a tisztességtelensége mellett, kimondva azok semmisségét. A törvény 3. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy a semmisségük folytán „kihulló rendelkezések” helyébe mind a folyósítás, mind a törlesztés tekintetében a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép, a 3. § (3) bekezdésében meghatározott - jelen ügyben nem irányadó - kivételekkel. Mindebből következően a perbeli szerződés tartalmát a forintban meghatározott kölcsönösszeg CHF-re történő átszámítása során alkalmazandó árfolyam tekintetében a DH1 tv. 3. § (1) és (2) bekezdése ex tunc, azaz a szerződéskötés időpontjára visszamenő hatállyal módosította, amely módosított tartalom alapján a kölcsön CHF-re átszámított összege egyértelműen kiszámítható (a kölcsön forint összege osztva a CHF folyósítás napján érvényes MNB hivatalos árfolyamával). Erre tekintettel pedig a szerződés megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjában előírt követelményeknek.

VI.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet módosított keresete szerinti megváltoztatását kérte, ami azt jelenti, fenntartotta a kölcsönszerződés Hpt. 212. § (1) bekezdés b) pontjára, 210. § (2) bekezdésére és 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségét is. Az ítélet tábla egyetért az elsőfokú ítélet e körben kifejtett álláspontjával és annak indokaival, amelyet megismételni nem kíván, különös tekintettel arra, hogy a felperes jogorvoslati kérelme ezen ítéleti megállapításokat támadó indokolást nem tartalmaz. Utal továbbá az ítélet tábla arra, a teljes hiteldíjmutató feltüntetésének célja, hogy az ügyfelek az egyes pénzügyi szolgáltatók ajánlatait összehasonlítva dönthessenek, és a számukra legkedvezőbbet választhassák ki. Ha a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja, az nem a szerződés semmisségét eredményezi, hanem akarati hibára hivatkozással a szerződés megtámadására adhat alapot [1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés]. A felperes azonban csupán hivatkozott arra, hogy az általa előadottak szerint a THM a rendeltetését nem tudja betölteni, erre alapítottnan azonban a szerződést nem támadta meg.

VII.

A felperesnek az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiányára történő hivatkozása annak megalapozottsága esetén az árfolyamkockázatot reá, mint fogyasztóra telepítő általános szerződési feltételek tisztességtelenség okán való érvénytelenségét eredményezné. Egyetért azonban az ítélet tábla az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, hogy ez nem állapítható meg.

Az előzőekben írtak szerint a perbeli kölcsönszerződés deviza alapú jogügylet, amelynek lényege, hogy a felek a hitelező és az adós kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt deviza határozzák meg (kiváló pénznem) és azt mindkét forintban köteles teljesíteni (leróví pénznem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat 1. pont).

A Hpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (6) és (7) bekezdése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia. A kockázatteltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletekre gyakorolt hatását. A perbeli

esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, ez azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottnak nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét, a Hpt. hivatkozott rendelkezése ugyanis a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét. Ebből következően az árfolyamkockázatról való tájékoztatást nem feltétlenül kell tartalmaznia külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak, az szerepelhet a szerződésben is. A perbeli esetben az egyedi szerződés 7. pontja és az Üsz. 18.3.4. pontja rögzíti a Hpt. hivatkozott rendelkezéseinek megfelelő tartalmú kockázatfeltáró nyilatkozatot. E tájékoztatásból kétséget kizáróan megállapítható, ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. Az Üsz. 18.3.2. és 18.3.3. pontja tartalmazza az árfolyam-különbözet kiszámításának a képletét és a megfizetésének módját illetve esedékességét. E rendelkezésekből kitűnik az is, a felperes választhatott a fix és a változó futamidejű szerződés között. Fix futamidejű szerződés esetén az árfolyam-különbözet folyamatosan kiterhelésre kerül, míg a változó futamidejű szerződés esetén az árfolyam-különbözet elszámolása a futamidő végén történik. Ez utóbbi esetben a törlesztő részletek változatlanok maradnak, és a futamidő hosszabbodik meg. A felperes a változó futamidejű konstrukciót választotta. A választás ténye pedig feltételezi, hogy tisztában volt azzal, mit jelent e konstrukció, ha pedig ezt megismerte, azt is tudnia kellett, hogy a forint esetleges gyengülése miatt az ügylet milyen kockázatokkal hordoz magában és hogy az árfolyamváltozásból eredő többletfizetési kötelezettségét milyen módon köteles teljesíteni.

Az egyedi szerződés és az Üsz. fentiekben írt rendelkezései alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára felismerhető volt az is, hogy az árfolyamkockázat kizárólag őt terheli, és annak nincs felső határa. Ehhez képest az a fellebbezési előadás, miszerint az alperes képviselőjében eljáró személyek nem rendelkeztek olyan képzettséggel, hogy megfelelő tájékoztatást nyújtsanak a részére, jelentőséggel nem bír. Nincs ugyanis olyan jogszabályi előírás, amely a szerződés rendelkezéseiben foglaltakon túl a szóbeli tájékoztatást előírná.

A felperes fellebbezési előadásával szemben nem bizonyított, hogy olyan tájékoztatást kapott, miszerint nem kell az árfolyamkockázattól tartania. Ez nem következik tanú 1 tanú azon a nyilatkozatából, hogy a szerződéskötés időpontjáig tapasztaltak szerint az árfolyamváltozás miatt inkább a törlesztő részlet csökkenése, nem pedig annak emelkedése volt jellemző, ebből ugyanis a felperes még alappal nem következtethetett arra, hogy a futamidő alatt nem fog gyengülni a forint a svájci frankhoz képest. Emellett a szerződés rendelkezései és a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmával szemben egy ilyen tartalmú nyilatkozat - annak bizonyítottsága esetén - sem eredményezné az árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség alóli mentesülést, mivel a szerződés egyértelmű rendelkezéseivel szemben nem tekinthető olyan konkrét és hitelt érdemlő tájékoztatásnak, amely alapján a felperes alappal gondolhatta úgy, hogy az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége vagy az bizonyos mértékben korlátozott, azaz van egy maximuma (2/2014. PJE határozat indoklás III. pont).

A felperes álláspontjától eltérően a 93/13. EGK tanácsi irányelvnek az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ítéletében adott értelmezése alapján sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a perbeli kölcsönszerződés árfolyam-különbözet viselésére vonatkozó kikötései tisztességtelenek. Az ítélet e kérdést érintő rendelkezése (a 3. kérdésre adott válasz) szerint a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételekre vonatkozó

tájékoztatás megfelelőségének vizsgálati szempontjait illetően - lényegében megismételve C-186/16 számú ügyben kifejtetteket - a Bíróság kiemelte, annak érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó fel tudja ismerni, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, mivel a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, és ez a pénzügyi kötelezettségeire kiható, akár jelentős mértékű gazdasági következménnyel is járhat a számára. Lényegében az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálati szempontjait illetően az EUB ítélet nem tartalmaz olyan új szempontokat, amelyeket a vonatkozó joggyakorlatában (C-26/13., C-186/16.) az EUB már ne fejtett volna ki, és amelyeket a Kúria már ne vett volna figyelembe a 6/2013 és a 2/2014 számú Polgári jogegységi határozataiban.

Lényegét tekintve a fentiekkel egyezően foglalt állást az EUB a C-227/18. számú ítéletében, megállapítva, a világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a devizaalapú kölcsönszerződés, amely olyan feltételt tartalmaz, ami úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, ha egyfelől a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is.

Mindezek alapján az árfolyamkockázatról való tájékoztatás akkor tekinthető megfelelőnek, ha annak alapján az általánosan tájékozott, körültekintő és figyelmes fogyasztó fel tudja mérni, hogy a szerződéses jogviszony fennállása alatt a nemzeti valuta súlyos leértékelődése is bekövetkezhet, és ennek következtében a kölcsönszerződésből eredő tartozása, s ezzel együtt az általa fizetendő törlesztő részek összege, illetve száma jelentős mértékben megnövekedhet. Lényeges ugyanakkor, hogy sem az EUB fenti ítéletei, sem a Kúria 6/2013. és 2/2014. számú PJE határozatai szerint nem volt és nem lehetett a pénzintézet feladata, hogy a jövőbeni árfolyamváltozás tényét, irányát, vagy esetlegesen mértékét „megjósolja”.

A perbeli esetben - a fentebb részletezettek szerint - az ügylet árfolyamkockázata kiderül a szerződés rendelkezéseiből, különösen az egyedi szerződés 7. és az Üsz. 18.3.4. pontjában foglaltakból. Az e pontokban írtak alapján ugyanis egy általánosan tájékozott, körültekintő és figyelmes fogyasztó számára egyértelműen felismerhető, hogy a futamidő alatt az árfolyam változhat, az a kitétel pedig, hogy ez jelentős kockázatot jelent a fogyasztóra nézve kifejezi, a nemzeti valuta súlyosan is leértékelődhet, és ha ez bekövetkezik, az jelentősen megnöveli a fogyasztó fizetési kötelezettségeit.

VIII.

A felperesnek az a hivatkozása, hogy a szerződés azért érvénytelen, mert nem az akaratának megfelelő tartalommal jött létre, akarati hiba miatti érvénytelenségi okra való hivatkozásként értékelendő. Ilyen tartalmú keresetet azonban a felperes nem terjesztett elő. A szerződést ugyanis az 1959-es Ptk. 210. §-ában írt okból (tévedés, megtévesztés, jogellenes fenyegetés) nem támadta meg, emellett a peradatok alapján a szerződés színleltségére [1959-es Ptk. 207. § (6) bekezdés] utaló tények sem állapíthatók meg, és a felperes sem tett ilyen tartalmú előadást.

IX.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Az eredménytelenül fellebbező felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes jogi képviselésével felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján 1 937 640 Ft fellebbezési érték alapulvétele (2 799 265 Ft felmondás szerint fennálló felperesi tartozás - 861 625 Ft felperes által állított tartozás) - kis kerekítéssel - megállapított másodfokú perkölségének, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a feljegyzett fellebbezési eljárási illetéknek a megfizetésére (Itv. 46. § (1) bekezdés).

S z e g e d , 2019. március 13.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró